

Armas Seilistä

Tyytyväisen
taloudenhoitajan tarina

Leena Pietilä

Leena Pietilä

Armas Seilistä

Tyytyväisen taloudenhoitajan tarina

2. painos

© 2026 Leena Pietilä

Kansikuvassa / In the cover

Armas Holländer

Kustantaja / Publisher

BoD · Books on Demand,
Mannerheimintie 12 B,
00100 Helsinki, bod@bod.fi

Taitto / Layout

Tapani Kalmi

Paino / Print by

Libri Plureos GmbH,
Friedensallee 273,
22763 Hampuri, Saksa

ISBN 978-952-80-5447-4

SISÄLLYSLUETTELO

1. ESIPUHE	8
2. JOHDANTO	10
3. SEILIN SAAREN JA SAIRAALAN HISTORIA	11
3.1. Seilin saari	11
3.2. Seilin sairaalan synty ja varhaisia vaiheita	12
3.3. Uusi kivinen sairaala	13
4. HOLLÄNDER RIDDERIN SUVUN VARHAISIA VAIHEITA	15
4.1. Siirtolaisia Hollannista Suomeen	15
4.2. Värikästä elämää Tammissaarella	15
4.3. Toimeliaat veljekset	16
4.3.1 Lahjoituksia Kuningatar Kristiinalta. Hans Holländer nuorempi	16
4.3.2 Delawaren kuvernööri ja Viipurin linnan päällikkö. Peter Holländer	18
5. HOLLÄNDERIN SUVUN TIE KUOPIOSTA SEILIIN	20
5.1 Armaksen isovanhemmat	21
5.1.1 Armaksen äidin Auroran vanhemmat Petter ja Charlotta Leskirouva liikenaisena	21
5.1.2 Armaksen isän Johanin vanhemmat Petter ja Marie Sofie Salavuoteutta ja Sapatin rikkomista	22
6. ENSIMMÄISET HOLLÄNDERIT SEILISSÄ. Armaksen vanhemmat	24
6.1. Armaksen isä Johan Fredrik	24
6.2. Armaksen äiti Aurora Olivia	24
7. JOHAN JA AURORA SAAPUVAT SEILIIN. Pikkuserkku elämänkumppanina ..	26
7.1. Kirje kihlatulle	26
7.2. Häät Helsingissä	28
8. NUOREN PERHEEN ELÄMÄÄ SEILISSÄ. Armaksen syntymä	29
8.1. Uuden elämän haasteita	29
8.2. Iloisia ja surullisia perhetapahtumia	29
9. ARMAKSEN LAPSUUS	31
9.1. Lapsuus Seilin saarella	31

9.2. Aktiivisia nauvolaisia	32
9.3. Elämä mullistuu – koulukaupunki Turku kutsuu	32
9.4. Suoraan toiselle luokalle	33
10. UUDET TUULET PUHALTAVAT	35
10.1. Holländerit muuttavat Seilistä Turkuun	35
10.2. Auvoiset kesät Keltissä	36
10.3. Häät, ristiäiset ja hautajaiset	36
11. KOULUTUS OLI KUNNIASSAAN HOLLÄNDERIN PERHEESSÄ	38
11.1. Tytöt opintielle	38
11.2. Armas Orismalan opistossa ja John kauppaopistossa	40
11.3. Agronomiopinnot arvostetussa Mustialan opistossa	40
12. VISTOLAN VIRKATALON ARENTIMIES ARMAS	42
13. PERHEESSÄ TAPAHTUU. Iloja ja suruja	44
13.1. Isosisko sortovuosien myllerryksessä	44
13.2. Isä Janne siirtyä ajasta iäisyyteen	46
13.3. Armas ja Aina	46
14. ARMAS PALAA SEILIIN. Nuori taloudenhoitaja	49
14.1. Seilin voudinkylä	49
14.2. Taloudenhoitajan virka-asunto	49
15. TYÖURA SEILISSÄ. Virkamies ja maatilan isäntä	52
15.1. Lääkintöhallituksen virkamies	52
15.1.1. Vuosikertomukset kertovat	52
15.1.2. Sairaalan kirjeenvaihto	53
15.1.3. Armas kertoo Seilistä	56
15.1.4. Talousvirkamiesyhdistyksen vuosikokous Turussa ja kokousväen vierailu Seilissä 1937	57
15.2. Maatilan isäntä	60
15.2.1. Vastuu voudinkylän viljelystä	60
15.2.2. Palvelusväki	61
15.2.3. Maanviljelyn haasteita saaristossa	63
15.2.4. Kalastuksesta lisätienestiä	66

15.3. Kunnianarvoisa kuusikymppinen	68
16. SUKURAKAS PERHEENISÄ	70
16.1. Perhe kasvaa	70
16.2. Juhlahetkiä. Joulukuu ja juhannus	75
16.3. Lapset opintielle	77
16.4. Sairastelua ja kohtalokas keuhkotauti	79
16.5. Sukurakkautta	81
16.6. Haave omasta tuvasta	87
17. MUISTELOITA SEILISTÄ	89
17.1. Työteliäät vanhemmat	89
17.2. Käden taitoja	92
17.3. Arpajaiset Nuorisoseurantalolla	92
17.4. Musiikin ystäviä	93
17.5. Kansalaissodan aikaisia tapahtumia	95
18. KULKEMISEN HAASTEITA. Kulkuyhteydet Seiliin	97
18.1. Matkanteko kesäaikaan	97
18.2. Talvilaivaliikenne. Talven haasteet ja vaarat	100
19. SOTA JA ARMAKSEN ELÄKEIKÄ. Holländerien viimeiset ajat Seilissä ..	102
19.1. Toinen maailmansota koskettaa perhettä	102
19.2. Maatilan tulevaisuus mietityttää perhettä	104
19.3. Iloa lapsenlapsista	106
19.4. Kuulumisia Seilistä	109
19.5. Armas saa halvauskohtauksen	111
20. AJASTA IÄISYYTEEN	113
20.1. Agronomi Holländerin viimeinen matka	113
20.2. Kauniit muistot	114
20.3. Jäähvyäiset Seilille	115
21. LOPUKSI	118
Lähdeluettelo	119
Nimihakemisto	122
Liitteet	127

1. ESIPUHE

Kirjan päähenkilö Armas Olivier Johannes Holländer on paitsi mummini isä, myös silmissäni sekä kiinnostava että kunnioitettava persoona. Hänen koko elämänkaarensa on tiukasti sidoksissa Seilin saareen ja sen historiaan. Hän näki päivänvalon Seilin saarella Seilin sairaalan taloudenhoitajan vanhimpana poikana syksyisenä päivänä 1874. Armas päätti varhaisessa elämänvaiheessa seurata isänsä jalanjälkiä ja omistaa elämäntyönsä Seilin sairaalalle. Hän oli erinomainen ja kiitetty taloudenhoitaja, joka toimi tehtävässään neljäkymmentä vuotta. Samalla hän oli myös aktiivinen nauvolainen ja rakastettu perheenisä jota arvostettiin ja muisteltiin lämmöllä.

Armaksen kotisaaresta on kirjoitettu paljon. Siitä on tehty muun muassa lauluja, näytelmiä ja runoja. Suuressa osassa näissä tuotannoissa on pääroolissa ollut Seilin mystiikka ja synkkä historia. Omassa kirjoituksessani pääroolissa on tavallinen elämä ja tyytyväisyys, jota usko omaan tehtävään ja harmonia elinympäristön kanssa voivat tarjota. Uskon, ettei Armas olisi seurannut isänsä jalanjälkiä kotisaarelleen, jos elämä siellä olisi ollut kovin synkkää. Arvostan hänen uskollisuuttaan ja sitoutumistaan tärkeään työhönsä muiden hyväksi. Hänellä ei ollut maallisen mammonan kiilto silmissä valitessaan elämäntyötään. Taloudenhoitajan rahapalkka kun oli varsin vaatimaton.

Tietoisuus Seilin saaresta on tullut minulle varsin varhaisessa vaiheessa. Olin ensimmäistä kertaa mummini kotisaarella kesällä 1972, jolloin olin kahdeksanvuotias. Mummini Kerttu ei kertonut paljoakaan tarinoita kotisaarestaan mutta hän antoi minulle kiehtovia esineitä, jotka saivat uteliaisuuteni heräämään. Sain pienen suloisen valokuvan, jossa oli hänen isänsä sisarineen valokuvattavana Turussa noin vuonna 1880. Monen monituista kertaa katselin noita pieniä kasvoja ja kuvittelin, kuinka he olivat tehneet jännittävän matkan kotisaareltaan valokuvaajalle. Toinen saamani esine oli ihmeen kaunis soikea mosaiikkinen rintakor. Se on aikoinaan löydetty mummini kotitalon ullakolta sahanpurujen joukosta. Sen alkuperästä ei ollut tietoa ja se sai tietenkin mielikuvituksen laukkaamaan. Sain myös kauniin puisen matka-arkun, joka oli ollut sukulaistädin käytössä. Nämä esineet herättivät mielenkiintoni mummin kotisaarta ja sen historiaa kohtaan.

Myös mummini vanhemmat veljet Mikko ja Antti ovat vaikuttaneet tämän kirjan syntyyn. He ovat molemmat kirjoittaneet kiehtovat muistelmia, joiden kautta pääsin tutustumaan sekä sukulaisiini henkilöinä että elämään Seilin saarella. On varsin todennäköistä, että Ilman näitä kahta muistelmia tietoni Armas Holländerin perheestä ja hänen työstään olisivat jääneet niin etäisiksi, että kirja olisi jäänyt syntymättä. Mainittakoon, että Armaksen lapset Mikko, Antti, Kerttu ja Veikko vaihtoivat sukunimeksi Hallantie vuonna 1935.

Usein yksi asia johtaa toiseen. Tutustuin äitini pikkuserkkuun Aatos Erkkoon kun hän tuli ensimmäiseen silkkinäyttelyyni vuonna 1997. Häntä ei niinkään kiinnostanut silkkitaiteeni vaan sukuasiat, joista keskustelimme vuosien varrella. Aatokselta sain yhteistä sukuamme tutkineen Matti Halosen yhteystiedot. Matti Halonen kuuluu itse Holländerin sukuun ja hän on tehnyt mittavan työn tutkiessaan Holländer Ridderien varhaisia vaiheita ja kirjoittamalla aiheesta sukukirjoja. Nämä kirjat ovat vienneet minua ajassa kauas taakse päin. Olen saanut tietooni sekä sukupuumme neljänsadan vuoden päähän, että paljon kiehtovia kertomuksia suvun alkuvaiheista Suomessa. Näillä kahdella herrasmiehellä on ollut suuri merkitys sukutietoisuuteni lisäämisessä.

Haluan kiittää lämpimästi aviomiestäni Pete Hokkasta ja Armaksen pojan Antin tytärtä Merja Hallantietä. He ovat lukeneet tekstiäni kriittisesti ja neuvoneet ja kannustaneet minua kirjoitusprosessissa. Merjan kirjearkistosta olen saanut paljon lisää tietoa sukuasioista. Kiitokset myös Tapani Kalmille kirjani taittamisesta ja oikolukemisesta. Lisäksi olen kiitollinen useille henkilöille, jotka ovat vuosien varrella lahjoittaneet minulle kuvia suvusta.

Toivon, että tämä kirja tarjoaa lukijalleen hippusia historiasta ja kertomuksia, jotka muuten olisivat saattaneet jäädä historian hämäriin. Kirja muistuttakoon tyytyväisen elämänasenteen, ihanteiden sekä sydämen sivistyksen ja nöyryyden tärkeydestä tänäkin päivänä!

2. JOHDANTO

1600-luvun alkupuoliskolla tapahtui kaksi täysin toisistaan riippumatonta tapahtumaa, joiden tarinat kietoutuivat toisiinsa parisataa vuotta myöhemmin. Toinen niistä tapahtui Hollannissa, toinen taas Ruotsin valtakunnassa sijaitsevassa Turun kaupungissa.

Hollannissa laivuri Hans Ridderin perhe päätti jättää entisen elämänsä taakseen ja matkata kaukaiseen Tammisaareen kääntääkseen uuden sivun elämässään. Ruotsi-Suomessa päätettiin samoihin aikoihin perustaa sairaala spitaalisille syrjäiselle Seilin saarelle. Aikaa kului noin 250 vuotta, kun Holländer-Ridderien suvusta tuli olennainen osa Seilin sairaalan historiaa useiden vuosikymmenten ajaksi. Yhteensä Holländerit vastasivat Seilin sairaalan taloudenhoidosta ja Seilin maatilan viljelyksestä 75 vuotta. Tätä ajanjaksoa vuodesta 1869 vuoteen 1944 kirjassa tarkastellaan kirjassa tarkemmin. Sitä ennen kuitenkin katsotaan, mitä tapahtui Seilin sairaalassa ja Holländer- Ridderien suvussa ennen kuin niiden tiet kohtasivat.

Palanen positiivista Seilin historiaa

Kirjan päähenkilö Armas Holländer syntyi Seilin sairaalan taloudenhoitajan Johan Holländerin esikoispoikana vuonna 1874. Hän kävi koulunsa Turussa. Sen jälkeen hän suoritti opinnot Orismalan opistossa ja valmistui agronomiksi Mustialan maanviljelysopistosta.

Armas päätti palata kotisaarelleen Seiliin 1900-luvun alussa. Hänestä tuli isänsä ja setänsä Pekka Holländerin jälkeen Seilin sairaalan taloudenhoitaja neljäkymmenen vuoden ajaksi. Taloudenhoitajan viran ohella hän viljeli Seilin Voudinkylän maatilaa. Taloudenhoitajan rahapalkka oli vaatimaton mutta sitä täydensi maatilan hoidosta ja kalastuksesta saadut tuotot. Armas oli myös omistautunut perheensä. Hän kasvatti vaimonsa Ainan kanssa viisi lasta. Heistä kaikki suorittivat ylioppilastutkinnon ja neljä myös akateemiset opinnot.

Armas oli sekä Seilissä että Nauvossa merkittävä ja arvostettu henkilö. Hän toimi erilaisissa luottamustehtävissä ja osallistui aktiivisesti kotiseutunsa päätöksentekoon. Hänellä tärkeitä arvoja olivat rehellisyys, sääntällisyys, raittius ja luottamus Jumalan johdatukseen elämässä.

Armaksen elämäntarina on myönteinen kertomus Seilistä, jonka halusin kertoa. Uskon, ettei hän olisi palannut Seiliin tekemäänsä elämäntyötään, jos se olisi niin kurja paikka kuin usein kertomuksissa korostetaan. Antoisaa lukukokemusta, iloa, valoa ja Jumalan siunausta sinulle

Leena Pietilä Seilissä 2024
Hän on Armas Hölländerin
tyttären tyttären tytär

toivottaa

